

zaostřené. Srdci nenáleží vůdčí místo, ale rozum nesmí soudit věci senzibility. Život potřebuje právě tolik rozumu jako poezie. Kontrasty: příroda — civilizace, sentiment — intelekt, fantazie — ratio, svoboda — kázeň, konstrukce — poezie, veřejnost — intimita; tyto kontrasty výmluvně a jednoznačně neruší, ale násobí hodnotu jednotlivých prvků.

V moderním velkoměstě jsou přímé avenue. Přípustno, téměř nutno, aby pěšinky v parcích byly divně a kouzelně vinuté, ochraňující meditaci samotáře či milostný rozhovor. Park v betonovém městě je svět umělé přírody, pestřejší a bohatší než skutečná příroda — na svém místě, vkomponovány v racionální osnovu, v racionálním půdorysu života, naleznete hřiště a útulky fantazií. Základem života je ratio, konstrukce, řád, kázeň; koruna života: čirá poezie. Umělci jsou organizátoři života, ale také aranžéři a režiséři jeho dramatu či frašky, zábavní výbor lidské společnosti. Jsou staviteli a urbanisty, ale i zahradnictví, kuchařství, ohňostroj i sváteční zábavy, cestování mají moderní múzy. Smíšením obou oblastí vznikl by životní dekorativismus, aplikující alogickou poezii na účelovou konstrukci. Izolace obou kroků umožňuje důstojnou syntézu.

Ve chvíli zajištěné hmotné existence uvolňují se v člověku mohutné vitální touhy nekonstruktivní, poetické, lehkomyšlné, humorné, fantastní a snivé.

Správně konstruované a organizované umění je jen dílem života, korunou existence a řádně sestavené společnosti. Je potřeba především nové společnosti, proto je potřeba revoluce, proto je snad aktuálnější tvorba konstruktivní než poezie (ač víme, že nejprudší humor tryská uprostřed bitev), a proto vůdcovství svěřujeme intelektu. Proto je povinností kulturních pracovníků likvidovat své rapinské mravy, jednat a žít metodicky. Proto moderní revue chtějí být náčrtníkem pro předměty a koncepce dosud nerealizované. V novém světě jsou nové funkce umění, které nesnášejí se s dosavadním uměleckým obchodním provozem.

(Pásmo 1, č. 3, str. 1–2, září 1924)

Herec

prostředek tvarových emocí.

Slovo

nesmí být samojediným charakterem hercova pohybu.

Pohyb

není-li sám v sobě opřen, je-li v něm slovo nepostradatelným výkladem, je-li napodobením a nikoli divadelním vytvořením situace — není vůbec pohybem, nebo je divadelní nudou.

Moderní cesta, [jak] vrátit herce k tomu, čím má být, je kino.

Kino nezná ještě zúplna svých možností. Delluc vyhledává nové prostředky kina, objevuje „fotogénie“. Birot vynalézá kinematografické básně (Cinéma). Kinorežisérům nabízejí se zázračné situace s triky. Pro vývoj kina má veliký význam americká groteska, která je nabitá překvapeními: ekvilibristické chapliniády, Fatty, Mack Sennett, Harold Lloyd, Dodo atd. Jsou novými příklady herecké konstrukce — jen ovšem potud, pokud se tito mistři grotesky nestávají herci.

To, co přivedlo kino k objevům nového herectví, je ztráta slova.

Emotivnost kina je stavěna z pohybu.

Nové

grotesky

pásma situací

Dodo Fatty Lloyd

bez obsahu

nepotřebují slov

Dramatičnost? K smíchu.

Filmové situace jsou většinou jen rytmickými pohyby lidských těl. Jsou lyrikou gest, výrazů a situací. Minimální obsah grotesky nebo dobrodružství neurčuje tvarových výrazů. Vše závisí od ekvilibričnosti, odvahy, síly, krásy výraznosti — Fattyho, Albertiniho, Fairbankse, Nazimovové. Chaplin je stále ještě největším lyrikem z herců. Co je půvabem grotesky, jejímž jediným dějem je pohyb lidského těla po železné konstrukci mrakodrapů? Divadlo je nepřetržitě pásmo příměrů: jako. Kino je bezprostředním výrazem nové, konkrétní poezie. Poezie bez duše. Neboť hercova poezie nemá „vnitřních“ prostředků. Jejím úkolem je akci plně zvnějšnit. Učinit ji viditelnou.

Je třeba osvobodit fyziologickou souvislost slova a pohybu.

Gesto je materiálem. Tento materiál má vlastní zákonitost, vlastní výrazové prostředky. Nelze gesto lepit s ostatním materiálem. Gestem se neříká „zelený“, „červený“, ale „žijí“ — ani se jím tyto věci nedoprovázejí. Gesta herců jsou potud zbytečná, pokud jsou to gesta Racinova nebo Schillerova. Herci Cocteauovi byli bratři Fratellini nebo členové švédského baletu, herci Birotovi byli ekvilibristé, Mejerchold hrál s japonskými žongléry. Radlov a Foregger překvapují obecenstvo v cirkusech. Fratellini, švédský balet jsou stejně básníky svého těla jako Cocteau, Birot jsou básníky slova.

Oficiální herec je provždy mrtev.

Subjektivnost = samoučelnost hereckého výkonu = psychologické prožívání

má ve světě objektivních hodnot tyto názvy:

libovůle, náhoda, improvizace, nesrozumitelnost, nepřesnost, neúčelnost,

nuda obecenstva —

konec divadla.

Místo nich obdivují civilizované kontinenty a ostrovy:

Vteřinovou zákonitost v kmitu hrazdových ekvilibristů.

Matematickou souhru fotbalového mužstva.

Moderní kritérium pro přesnou fyziologickou zákonitost svalového pohybu je stroj.

Mejercholdova biomechanika je pokusem o divadelní pohyb naprosto objektivní.

Objektivita je největší uměleckou vlastností klaunů, Chaplina smíchu a tragické grotesknosti herců z Crommelynckových dramát.

Je nutno převést herecká gesta na primární, určité, jasné pohyby tělesného mechanismu. Obdivujeme výkony tohoto mechanismu, kdekoli je naleznem: přesně typické pohyby amerického dělníka, vítězná rychlost svalů Paddockových, zmechanizovaný úsměv Vlasty Buriana, nervní strojová citlivost aeroplánového pilota.

Všude, kdekoli člověk vstupuje v objektivní poměr k věcem: ke stroji, k lidem (tj. komediantův poměr k obecenstvu), nabývá lidské gesto věcného, účelného patosu.

Mechanické figury jsou proto objektivní a nejlépe organizované tělo herecké. Nemají subjektivitu = nemají libovůle. Picassovy figury: La parade. Larionovovy konstrukce: Balet. Lisickij: Elektromechanische Schauffigurinen zur Oper: Sieg über die Sonne.

Jejich mechaničnost má nebezpečí abstraktnosti. Z reálnosti nynějšího divadla nezbyvá než komediant, jenž své lešení a boudy staví na trzích a u houpaček.

Andula Sedláčková, která je tak krásná, „že cyklisti spatřivše ji padají s kola“ a v divadle lidé zapomínají na Shakespeara. Vlasta Burian.

Aréna, kabaret, danciny, cirkus atd.

(Pásmo 1, č. 3, str. 2–3, září 1924)